

SZÉKELY-UDVARHELY

AZ UDVARHELYMEGYEI FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS KOSSUTH-PÁRT LAPJA

UDVARHELYMEGYE JOGÜGYI, KÖZIGAZGATÁSI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMIVELŐDÉSI, SZÉPIRODALMI, AZ UDVARHELYVÁRMEGYEI KÖZSÉGI ÉS KÖRJEGYZŐK EGYLETE, A MEGYEI GAZDASÁGI EGYLET, A SZÉKELYFÖLDI ELSŐ BAROMFITENYÉSZTŐ ÉS MÁR EGYLETEK KÖZLÖNYE

Megjelen hetenkint kétszer: vasárnap és csütörtökön.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Községek, papok, gazdasági egyleti tagok és községi elöljárók egész évre 8 K, tanítók, községi és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják.

Telefon Egy példány 10 fillér.

Telefon

FŐSZERKESZTŐK:

Dr Gyarmathy Dezső,
földbírtokos.

Dr Hinléder Fels Ernő,
orsz. képviselő.

Dr Kállay Tamás,
orsz. képviselő.

Dr Pál Ernő,
ügyvéd.

Dr Viola Sándor,
ügyvéd.

SZÉPIRODALMI FŐMUNKATÁRS: Fülei Sz. Lajos.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

Kossuth Lajos utca 15. szám, hova a kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők.

Apróhirdetések szavankint 4 fillér-, vastagabb betűvel 8 fillérért, más hirdetések olcsó árszabás szerint. Nyit-tér sora 1 K.

M. kir. postatakarékpénztári cheque-száma 10,489. szám.

Állam az államban.

Ne áltassuk tovább magunkat. Hiába mondja ki a törvény, hogy a hadsereg közös. Hiába állapítja meg annak céljaként a mi védelmünket is. Ez nem igaz. Csak a nemzet félrevezetésére való üres és lelkiismeretlen szemfényvesztés. A valóság az, hogy az a hadsereg, melyet közönsnek mondanak s melyért erőnket meghaladó anyagi áldozatokat hozunk, lehet az osztrákoké, az osztrák császáré, vagy akárkié a világon, csak nem a miénk. Az nem fog megvédeni bennünket semmiféle külső támadás ellen, mert nincs a kerek világon oly ádáz ellenségünk, mint ez a közönsnek nevezett ellenséges hadsereg és tisztikar.

A legutóbbi események meggyőzhetnek bárkit is arról, hogy az a hagyományos osztrák szellem, mely sem hazát, sem nemzetet nem ismer s mely előtt az Allerhöchster Kriegsherr akaratán kívül más akarat nem létezik, a legujabb kor nagy eszméihez nem közeledett, nem alkalmazkodott, hanem világgal csufjára, nemzetünk veszedelmére megmaradt olyannak, a milyen volt háromszáz év előtt. Az a fölfelé szolgálkú, lefelé gögös és hetvenkedő, békében vitézkedő, harcban gyáva osztrák tisztikar ép olyan most is, mint volt 1848-ban vagy annakelőtte századokon át. Nem ismeri nemzeti életünket, elferdítve tanulta történelmünket. Csoda-e hát, ha császára részére meghódított tartományok nézi Magyarországot s velünk való érintkezése csak összeütközésekre és véres jelenetekre ad alkalmat?

Egerben a nép mulatságát megzavarják az oláh bakák. És mit tesznek a tisztjeik? Talán rendet csinálnak és megbüntetik a hibásokat? Nem! Egyik főhadnagy maga biztatja a bakákat a rendőrök ellen, az éretlen tiszthelyettes pedig, kinek a polgári életben még iskolában volna a helye, kivezenyi a kaszárnyából a készenléteket és belélelvet a fegyvertelen magyar legényekbe. Persze békében, mikor a másik félnél nincs fegyver, élvezetes passzió az ilyen vérontás. Olyan, mint a nyulak ellen rendezett hajtóvadászat. Ez a legjobb alkalom

a „Mannlicher“ hatásának kipróbálására.

Kassán két „közös“ hadseregbeli tiszt ur, fegyverrel kezében beront egy hírlap szerkesztőségébe s a szerkesztőt összevagdálja és a segítségére siető nyomdászt halálra sebesíti. És mindezt egy rövidke hírt, melyet az illető lapjában közzétett!

Csak a legutóbbi két eseményt említettem meg. Nem sorolhatok föl minden egyes esetet, mikor ezek az emberek ellentétbe helyezkedtek a magyar nemzet legszentebb érzelmeivel, nem irhatom le mind azt a sok szerencsétlenséget és gyászt, melyet a nekik kenyeret adó magyar nemzettel szemben tanusított ostoba gögjük és vak gyűlöletük okozott. Hiszen ahhoz kötetek kellenének. Elég az, hogy az ilyen események, melyek másutt ritkaságszámba mennek, nálunk napirenden vannak.

A kaszárnyákban, ahol ez a tisztikar uralkodik, tilos magyarul érezni, magyarul lenni. Ott a fegyver csak arra való, hogy kiölje a legénységéből a nemzeti érzést és gondolkodás nélküli vak eszközévé tegye az embert a császári akaratnak.

Mi az oka ennek? Az, hogy a hadsereg nem a nemzeté. Behozták a közteherviselést, kimondották az általános hadkötelezettséget, fölállították az ugynevezett néphadseregeket, de a hadsereg fölött, mely ilyenformán maga a nemzet, mégsem a nézetem, hanem az uralkodó rendelkezik. Nemzetinek csak annyiban tekinthető a hadsereg, hogy nem az uralkodó magánpénztárából, hanem a nemzet vagyonából és véréből tartatik fenn. Egyébként azonban a nemzetnek semmi beleszólása sincs a hadsereg dolgába.

Ha minden polgár katona, akkor megfordítva minden katona polgár is. A jogegyenlőségnek egyenes arculcsapása tehát az, hogy a katonai szolgálatot teljesítő polgár fölött ne az a bíróság ítéljen, a mely más polgárok fölött. Nyilvános megtagadása minden jognak, minden törvénynek, hogy magyar állampolgárok fölött nem a magyar büntetőtörvény, nem a magyar büntető perrendtartás, hanem reánk erőszakolt, álta-

lunk soha el nem fogadott, törvényerővel nem bíró rendeletek szerint ítéljenek. Ám legyen külön fegyelmi joga a katonaságnak, amint ez minden testületnél megvan, de a büntetendő cselekmények és az azok fölött való ítélkezés tekintetében polgár és katona között különbséget tenni ellenkezik a joggal, erkölccsel és becsülettel.

Hiszen a mai viszonyok között a katonaság valóban állam az államban. Külön törvényei vannak, a magyar államot és törvényeit nem respektálja, a magyar király neki nem parancsol, hanem császárában látja megtestesítve a földi hatalom legfőbb ideálját.

Ehhez járul a tiszték egyoldalú és ferde nevelése, mely képtelenné teszi őket a haza magasztos fogalmához való fölémelkedésre s gyűlölettel tölti el szívüket a magyar nemzet ellen, melynek nemzeti jogaiért folytatott küzdelmét a császár szent személye és a császári magánbirtoknak tekintett összbírodalom ellen intézett jogtalan támadásnak, törvényellenes lázadásnak tekintik.

Keserűséggel telik meg a magyar ember szíve, önkénytelenül ökölbe szorul a keze, midőn olyasmiről olvas, hogy Kassán, Rákócinnak régi kuruc városában a katonai pap a császár és az összmonarchia iránt való odaadó hűségre és az összmonarchia megbontására török, t. i. a magyarok iránt való gyűlöletre tanítja a tisztiskola végzett növendékeit.

És ezeknek az embereknek, akik az ellenünk mesterségesen elesztett gyűlölet érzetében nevelkedtek kora gyermekesüktől fogva, még fegyvert adnak a kezükbe, midőn közénk eresztik őket, hogy viseljék azt a polgárok rémületére és sokak szerencsétlenségére akkor is, mikor arra szükség nincsen, mikor katonai szolgálatot nem teljesítenek. Ezzel is elesztik a pökhendiség, az üres hengegés és az alaptalan fensőbbesség érzetét bennök a polgársággal szemben.

Mint hogy nekik aranybojtos kard lóg az oldalukon, melyet a városok aszfaltjain és a kávéházakban hőiesen csörtetnek, mint hogy fehér keztyűt viselnek, mely nem engedi meg, hogy

kezük megbarnuljon és megkérgesedjék, mint a nekik adózó közönséges polgárságé, természetesen kifejldik bennük az a meggyőződés, hogy ők különbek, mint az a polgárság, mely értük dolgozik.

Megalkotják a polgári becsületnél külön katona becsület fogalmát, mikor — a kassai eset példája szerint is — sokan vannak közöttük, akiknek fogalmuk sincs a becsületről és tisztességről.

Ha mindezeket meggondoljuk, nem lehet csodálnunk, hogy a katonaság valóságos államot alkot az államban, melynek természet szerint csak alárendelt közege, védelmi eszköze volna. És ez az alárendelt közege most hatalmasabb, mint maga az állam, melynek rendelkeznie kellene fölötte. Az állam összes erőit, a nemzeti munka minden eredményét a katonaság emészti föl. Ennek szolgáltatjuk ki nemzetünk virágát s a hazafias hévtől, nemzeti erőitől és lelkeseidéstől duzzadó ifju kénytelen belátni, hogy a magyar állam hatalma csak a kaszárnya kapujáig terjed, azon belül a legutolsó hadnagyocska, sőt a zupás őrmester is hatalmasabb az ezeréves alkotmányánál és a magyar nemzet minden törvényénél. A hadsereg védelmi eszközéből öncéllá lett, melynek áldozata lesz nemsokára még az állam is.

Ezt kell megakadályoznunk minden erőnkkel és kintartásunkkal. Bárminő áldozatunkba kerüljön is, meg kell törnünk a lomtárba való osztrák katonai szellem uralmát Teljesen nemzetivé kell tenni a hadsereget. Meg kell értetni minden katonával, hogy a katonaság is polgári kötelesség és a ki ezt a kötelességet teljesíti, nem valamely a nemzetet kívül álló idegen hatalomnak, hanem a hazának tesz szolgálatot, még pedig nem különbet, mint az a másik polgár, aki két keze vagy szelleme munkájával viszi előre a nemzeti haladást és művelődést.

Hogy ezt elérhessük, meg kell szüntetni minden különbséget a katona és nem katona között. A katona csak addig legyen katona, míg szolgálatot teljesít, de a társadalmi érintkezésben és a

törvény előtt legyen egyenlő polgártársaival.

Akkor a kassaihoz hasonló esetek nem fognak előfordulni.

Dr Pál Ernő.

Dinasztia és nemzet.

(Folytatás.)

Nyomban a nemzet nagylelkűsége után a dinasztia Kollonics esztergomi primás sürgetésére ismét elkobozza jogainkat és alkotmányunkat. Országgyűlés nélkül rendkívüli adókat vetett ki a kormány, a török hatalom alól fölszabadult vármegyéktől nagy pénzösszegeket zsarolt ki; a főispánok helyét német kormányzók foglalták el; a fizetetlen zsoldos katonaság büntetlenül pusztította a nép vagyonát, s mindeme bajok orvoslására országgyűlést az uralkodó nem hívott egybe. Az volt akkor nekik a céljuk, a bécsi hatalomnak, mit a gaz Kollonics suggerált neki, hogy „Magyarországot rába kell tenni, azután koldussá és így majd katolikusává fog válni”. Szomorú állapot. Majd betelepítettek svábokat a török által kipusztított magyar vidékekre; szerbeket, kiknek oly kiváltságokat adott Lipót, hogy államot képeztek az államban, s a magyarságnak esküdt ellenségei voltak. Igazán csoda, hogy akkor a nemzet el nem pusztult, szívós elletállásán megtört a hatalom oktalán erőszakos intézménye. Hála a magyarok Istenének, ki ily válságos időkben sohase feledkezett meg rólunk, akkor se hagyta, hogy a derék, vitéz magyar nép, a kereszténység védőbástyája a nyugatot veszélyeztető Ozmán ellen, elpusztuljon. Adott nekünk egy lánglelkű apostolt, II. Rákóczy Ferencet, ki felkelésével az elbizakodott császári hatalmat megrettentette. A győzelmes kurucok Bercsényi vezérlete alatt már Bécsset is szorongatták. Inába szállt ekkor Lipótnak és tanácsosainak minden bátorsága, s alkudozni kezdett Rákóczyékkel, de 1705-ben meghalt.

I. József engedékeny ember volt, s nyomban igyekezett a sérelmeket orvosolni, elcsapta a kegyetlen Heister-t, mellőzte Kollonicsot, s alkudozott a szabadságharcosokkal, de a szatmári békekötést már nem érte meg, mivel meghalt.

III. Károly azzal kezdte uralkodását, hogy megerősítette a szatmári békét s közbocsánatot adott a felkelőknek, sőt ezt kiterjesztette a javaikra is. Sőt 1712-ben a pozsonyi koronázási országgyűlésen nagy ünneppélyességgel esküdt meg az alkotmányra. No de nem azért hiperloyalis a magyar, hogy azt megint meg ne hálálta volna valamivel. Holott a királyoknak *kötelességük* az alkotmányra és törvényekre esküdni, s *kötelességük* azt meg is tartani.

Következett a *pragmatica sanctio*. Mi ez? Örökösödési rend, alapítvány. Vagyis, ha a királyoknak nem lennének fiúgyermekai, a korona nőágon is örökölhető legyen. Károlynak Lipót nevű fia elhunyt, leánya Mária lett a trón örököse. Ezt a törvényt 1723-ban hozták. Mikor ez biztosítva lett, III. Károly hogyan hálálta meg hű nemzete ragaszkodását? Az ipart és kereskedelmet úgy rendezte, hogy a lajtántuli országoknak kedvezett annyira, hogy

Magyarország gyarmattá süllyedt le s így jutott hazánk függő helyzetbe, melyben ma is sanylik. Máskülönb Károly az ország alkotmányát tiszteletben tartotta, s a történelem őt nem sorozza egy kategóriába elődeivel.

Leánya Mária, mihelyt trónra lépett, nagy bajjal kellett megküzdenie, az európai hatalmak nem akarták elismerni azt, hogy nő uralkodjék a királyi trónon, fegyverrel támadták meg őt, s Ausztria annak nézett elé, hogy feldarabolják teljesen. Bebizonyított tény, hogy ha a magyar nemzet nem hoz pénz- és véráldozatot a királynőnek, s meg nem menti a Habsburg dinasztia trónját, akkor ma egy trónpretendens családdal több lenne Európában. A nemzet mentette meg az ingadozó trónt, a nemzet feledve a mult őszes sérelmeit, egy szívvel-leléssel állt a trón mellé és életét és vérért áldozta fel. Győztek is a magyar fegyverek, Mária trónja megszilárdult. Mivel hálálta meg a királynő „hű magyarjai” önfeláldozó szeretetét? Először is Magyarország nádorához írt levélben, mely így hangzik a többiek közt: „Tudja ön mily nagy volt szeretetem és bizalmam eleitől fogva ezen *Nekem drága nemzet* iránt; . . . nincs is semmi, mit én az ország iránt hálás szívvel tenni kész ne volnék”.

Oh ismerjük már a királyi levelet, ismerjük és tudjuk az értékét . . . egész Chlopy-ig.

Másodszor a 40 évig uralkodó királynő, ki csak három országgyűlést tartott e hosszú idő alatt, a következőkkel „hálálta” meg „drága nemzeté”-nek a trón megmentését. Budán, Mátyás egykori fényes palotája helyén királyi lakot építtetett. De a királyi lak hiába várta lakóját a királynőt, egyetlen egyszer se látogatott bele. Majd apácák költöztek be s a Nagyszombatból áthelyezett tudományos egyetem. A budai királyi palota azóta még szebb lőn napjainkban, de szintén hiába várjuk lakóját, a magyar királyt. Ha el is jön idegen cselédjeivel, csak vendégek időzik a hatalmas falak közt, s néhány heti ittlét után siet Bécsbe a Burgba vissza.

Mária 1751-ben a hadi adót is igazságtalanul felemelni akarta 1 millió 200 ezer frttal. A kimerült ország, mely az örökösödési háborúra a török leverésére minden erejét odaadta, belenyugodt az emelésbe, de csak 700 ezer frtot szavazott meg. Nem is tetszett ez a királynőnek és szeretetének megvonásával fenyegette „hű magyarjait”. De nem merte nyíltan az alkotmányt megsérteni, elővette az édesgetés politikájának fegyverét. Miből állt ez? A főnemesek hiúságát fölbeszteni, azt legyezgetni, kitüntetésekkel lekenyerezni stb. E célból alapította a Szent Mária-rendet, a nemeseket az általa alapított Teresianumban neveltette, s testőrifjakat nevezett ki. Így aztán a lekötözött nemesség megfeledezett a haza iránti kötelességről s teljesen átvedlettek osztrák lakájjá. Ön kitünő diplomata volt Mária; tudta, hogy így biztosabban célt ér, s az osztrák kényuralom alapjait szilárdul lerakhatja. Az udvar kegyébe fogadta azokat az erőket, kik az ő szekerét tolták. Hogy mennyire nem tekintette Magyaror-

szágot szabad államnak, mutatja az, hogy az országgyűlést nem Reichstágnak, hanem Lindtágnak nevezte és nevezette.

Ime a hála a trón megmentéséért. Szinte előkészítette a talajt, hogy fia József aztán könnyebben birjon végezni a nemzettel, s a dinasztia régi ideája, a „Gesammt-Monarchie” végre létesüljön.

K. Mártonffy Imre.

A politikai helyzetről.

Szerencsés utat . . .

A szabadelvűek 23-ikára jelzett gyűléseket be sem várva, tizenegyen névszerint: Nagy Ferenc, Szivák Imre, Semsey Boldizsár, Kabdebó Gergely, Justh Ferenc, Csepreghy István, báró Révay Simon, Raisz Aladár, gr. Wenkheim István, Apáthy Péter és Radisich Jenő kiléptek a párt kötelekéből, kiket már a gyűlés napján követtek Morzsányi Károly és Miklós Ödön. Tehát tizenhárom akadtak újlag, kik megértették, habár későre is a nemzet akaratát. Tizenhárom akadtak újlag, kik ha nem is csatlakoztak a koalíciós pártokhoz, de segíteni fogtak a nemzet küzdelmében. Tizenhárom voltak, kiket a párt zöme gunnyal bocsátott ki kebeléből. „Tisztulunk” kiáltotta Gajari Géza. „A ki nem párttag menjen ki” szavakkal tessékelt kifelé Kubinyi Geza. „Szerencsés utat” harsogta feljőzők Oláhfalvi képviselője Daniel Gábor. Szerencsés utat . . . úgy tűnik fel nekem, mintha hasonló hangokat hallottunk volna Daniel felé szállani választói részéről, tehát komolyabb részről, mint a kilépő szabadelvűek. Vajjon mikor lesz foganatja az oláhfalviak felszólításának, avagy azt várja képviselőjük, hogy tényleg kidobják?

„Vezéremet követem”-párt

A szabadelvűpárt hetek óta forrott, dühöngött, a világ csodálva bámult feléje, mint Aesopus meséjében a hegy felé. A hegy eget szült. Itt se sokkal volt több, a 137 tagaól kivált tizenhárom, 124 pedig meg maradt a féle „vezéremet követem” pártnak. Olyan pártnak, hol csak egy tesz, egy gondolkodik, a többi követi. Dániel Ernő báró terjesztett elő egy javaslatot, melynek bevallott célja, hogy a szabadelvű-pártiság külön szervezetének megszüntetésével az összes 67-es elvű pártok egyesítését lehessen elérni. Tisza István hozzájárul a Dániel báró javaslatához, mert a kibonyolítást két móddal lehet eszközölni, vagy úgy, hogy a koalíció a király akaratát megértve, elfogadja annak béke jobbját és programját, lemond a sajátjáról, avagy a szabadelvűpárt kijelenti azt, hogy „mi a mint erre a helyzet megéri és a mint a viszonyok lehetővé teszik, elveinkhez ragaszkodva folytatjuk az alkotmányos küzdelmet és kijelentjük egyúttal, hogy ha a megoldásnak az a módja kínálkoznék, hogy a 67-es alapon álló tagjai a képviselőháznak valamely új alakulásban egyesülnek, ezen párt egész készségeggel fog közreműködni ebben.” A párt, misem természetesebb, egy pár felszólalás után Tisza felfogását magáévá tette, mert a vezér szavai világosan sejtetik, hogy vagy a nem-

zet letörlik, vagy a 67-esek árulása folytán a koalíció felbomlik, de a kamarilla hivatalos pártjának uralomra kell jutni. Mintha mondaná: tekintsetek édes hűveim csak felém és meglátjátok mögöttem a husos fazekat!

Mátyás király lustái.

Állítólag Mátyás királynak három olyan lusta embere volt, hogy mikor fejük felett a ház égett, így nyilatkoztak: „meg sem mozdulunk, nem megyünk ki; ha a királynak szüksége van ránk, vitessen ki.” Bent égtek. A szabadelvűpárt gyűlésén aggodalmaskodtak Issekutz Győző, Sándor Pál, Török Bertalan, talán még sokan gondolkodtak úgy, mint ők, de csak hamar bele nyugodtak sorsukba: „a közvélemény el akar sodorni, ám mentsen meg a kamarilla, hogyha szükségesek vagyunk neki.”

A tiszt urak.

A míg a szabadelvű honatyák törekednek megmenteni nem a hazát, hanem kétes multu hatalmukat, addig az osztrák zsoldos had, két pökhendi alakja, Kassa városában rárohan Seress Imre hírlapíróra, mert kritika tárgyává tette a 34-ik gyalogezred kihívó és hazafiatlan magatartását és bírálat tárgyává tette Bozík Károly hadnagy durva eljárását egy csendőr, de tartalékos katonával szemben, ki tévedésből „vigyázt” kiáltott. Bozíknek segítő társa volt Szártori hadnagy. A két dicső hazafi karddal rohant a szerkesztőre, ki revolverrel fogadta a támadást, de egyetlen lövése, a kardszij csattjáról vissza pattanva, hatástalan lévén, a két tiszt a földre teperte, sőt a szerkesztő segítségére siető Klein Miksa betűszedőt életveszélyesen keresztül szurták. Klein most haldoklik a kórházban.

Vizsgálatot fognak indítani, de végeredményben Bozík és Sártori előléptetésben részesülnek, mert e hazában oláh, tót, rác, morva, német, cseh mind-mind ur, csak egy szolgálja van: a magyar. A lakosság két részre oszlik: ragadozókra és terherhordó szamarakra.

Ischl.

A magyar ember nyelve majd-hogy ki nem törlik, az uralkodó e nyári tartózkodási helyének kiejtése közben és ha nyelvet valahogy meg is kiméli, biztos, hogy agyszélhűdés környezze, annyi rossz emléket elevenít fel.

A közel napokban koronatanács volt itt, a király elnöklete alatt. Ott volt a magyarnak minden jó-akarója, Goluchowski, Pitreich, Burián, Fejérváry. Hogy mit főztek, még nem tudhatni, de az előzményekből ítélve, csakhamar előveszik a durva erőszakot, az abszolutizmust, teljes merészséggel és nyíltsággal. A gonosz tanácsadók viszik-viszik alkotmányunkra a felesküdt királyt tovább a törvénytelenség terére, holott uralkodóknak, államférfiaknak feladatuk a történelemből tanulni, melyből igen sok eset megtanítja, hogy erőszak alkalmazása népek győzelmét, a bölcs kímélet a trón szilárdulását mozdította elő. Én csak egyet említek fel. 1601-ik évből Erzsébet

angol királynő idejéről szól a törvényt. Az angol fejedelmeket mindenkor illette a kereskedési ügyek főigazgatási joga. A pénzérték, súly és mértékek szabályozása, vásáros piacok és kikötők engedélyezése, kétségtelen jogaikhoz tartozott. A kereskedés körüli hatalom határvonalai, szokás szerint, tul terjeszkedtek azon tere, mely jogszerűleg a törvényhozást illette. A tulterjeszkedést, szokás szerint türték, mig komolyabbá nem lett. A királynő azonban elvégre csomószámra kezdett osztogatni egyedárusági szabadalmakat. Alig volt család az országban, mely magát terhelve nem érezte volna a nyomás és zsarolás által, amely e visszaélés természetes hatása volt. Vas, olaj, ecet, szén, salétrom, ólom, keményítő, fonal, bőr, üveg, mind szerfölött magas áron volt szerezhető. Az alsó-ház borus és határozott hangulatban gyűlt egybe. Az udvari kisebbség hasztalan róta meg az elnököt, miért engedí királynő ő felsége tetteit kérdés alá venni. Az elégtelen rész fennen, fenyegetőleg szólt s az egész nemzetnél visszhangra talált. Indulatos néptömeg környékezte a korona első miniszterének kocsiját s az egyedáruságot átkozva kiáltozták, hogy nem fogják szenvedni, hogy az előjog Anglia régi szabadságát illesse. Ugy tetszett pillanatra félni lehetett, hogy Erzsébet hosszú és dicsőséges uralkodása gyalázatos és gyászos véget ér. Ő azonban csodálatos belátással és mérséklettel elkerülte a tusát, a reformpárt élére állott, orvosolta a sérelmet, az alsó háznak megható és méltóságteljes szavakban köszönetet mondott a közjót illető gyöngéd gondoskodásért, visszanyerte a nép szívét s emlékezetre méltó példát hagyott utódainak, mikép kelljen magát viselni egy uralkodónak, közmozgalmak ellenében, a melynek nincs módja ellenállani.

Társadalmi mozgalmak Parajdon.

Nem rég megemlékeztem a becses lap hasábjain azon szomorú jelenségről, mely minden jó lelkű ember szívét őszinte részvétellel töltötte el azon szegény égettek sorsa iránt, kik az aug. 15-én dühöngött tüzvész alkalmával elveszítették minden keresményüket, megélhetésük anyagi eszközeit, most néhány szóval azon nemes eljárást, helyes tervezetet akarom elmondani, melylyel a község értelmű vezetői, a nélkülözö népen segíteni, s a község fejlődését előbbre vinni törekednek. Elmondom pedig itt nyilvánosan azért, hogy vármegyénk községei e nemes példán felbuzdulva, hasonló tervek megvalósítását tegyék legközelebbi névelői feladatokká. Isten óvjon azonban attól, hogy ilyen, inkább más kedvező esemény legyen a kiinduló pont.

A parajdi képviselő testület ugyanis foglalkozva az égettek ügyével Klör Vilmos körjegyző javaslatára kiküldötte az égettek segélyét gyűjtő és osztó bizottságot, azzal az emberbaráti nemes megbízatással, hogy e bizottság a saját hatáskörében elnököt, jegyzőt és pénztárost választva mentől szélesebb körben eszközölje a gyűlést, ossza ki rázorultságuk arányában a szegény égettek között a segélyeket, s intézkedjék általában mindazon teendőkről, melyeket feladatával összeegyeztetőnek tart.

Ezen: Klör Vilmos körjegyző, Kovács Mihály áll. isk. igazgató, Bart-

hos Dénes róm. kath. lelkész, Damó Dénes áll. tanító, Stein Izsák kereskedő, Fülöp Mihály kbíró, Barabás Károly pénztáros, Illyés György földész parajdi lakosok személyéből álló bizottság, a reáruházott megbízatás teljesítését elvállalva, Kovács Mihály elnöklete alatt működését már meg is kezdette, átvéve az előbb kiosztott összegek számadásait, az első segély kiosztása után begyűlt 600 K. készpénz összeget, s minden ide vonatkozó további teendő intézését.

A bizottságnak a további teendőkre vonatkozó terve az, hogy megindítja a gyűjtést a lapok útján, segély gyűjtőket küld a vármegyében és a közelvidéken minden községbe, gyűjtést eszközöltet társadalmi összejövetelek alkalmazásával, kérelemmel fordul a magas kormányhoz építő anyagokkal, élelmiszerekkel és vetőmaggal való segélyezés iránt. Igen helyesen azon jelszó alatt kezdte meg e bizottság működését, hogy tagjai egyenként is tegyenek minél előbb mentől többet, mert a latin közmondás szerint, most igazán „kétszer ad, ki gyorsan adhat.“ Szándéka e bizottságnak megfelelő uton odahatni, hogy az összezsufolt építkezést a lehetőségig mérsékelje, s a szükletkeket adás-vevére való rábirás útján bővítsé, irányt és helyes tervet mutasson a célszerű építkezésre, gazdasági elrendezkedésre, a biztosítások általánossá tételére, s hogy a zsúpszalmával való fedéseket, melyek idáig gyakran ismétlődtek, feltétlenül megakadályozza, s a jelenlegi szalmás fedeleket a lehetőségig tüzetmentes fedőanyaggal kicseréltesse.

De lássuk a jószívű lelkes munkások tevékenységét, később is lesz még majd alkalmunk a mostani tervekről, mint megvalósult tényekről megemlékezni.

Midőn e társadalmi bizottság megalakítását és kiküldését Klör Vilmos körjegyző a képviselőtestületnek javaslatba hozta, azzal az előre számított tervvel tette ezt, vajha sikerülne ezen bizottságot másféle községi közügyeknek is társadalmi uton való megvalósítására megnyerni, hogy ezen bizottság esetleg még kibővítsé lenne: a községi állandó segély és közügyeket társadalmi uton intéző bizottsággal, melyre ohajtaná ruházni elsősorban a teljesen elhanyagolt állapotban levő piactér rendezését. Gondolat szerint oly formán intézné ezt a bizottság, hogy elsősorban e közhelyet, mint egyeseknek ezidőszereint engedély nélküli kő, fa s egyéb anyagok raktár helyül szolgáló tért betöltatja, az ott keresztül folyó patakot, s a piac szélén itató helyet hagyva, kőfallal kirakattja és beföldeti; a bőséges mennyiségben ott található kőveket ki- és összeszedeti, megtörve és elegyentve behengerezeti; körös-körül egymástól 5 m. távolságban hárs és gesztenyefával beülteteti és 2 m. szélességben körül ülőpadokkal ellátott sétautat vezet.

A piac félreeső sarkában pedig egy olyan vígadó-féle középület felépítését gondolja állandó színpaddal ill. emelvénynyel ellátni, mely mindenféle mulatság, színelőadás, az ifjuság egyesület ünnepélyeinek megtartására esetleg felnöttek oktatásának is megfelelő helyiségül szolgáljon, ellátva azt a nagytermen kívül még más szükséges és népolvasókörnek felhasználható két szobás helyiséggel és egy felügyelő, illetve szolgálakásával, aki köteles lenne a piactér, mely közös játékterül is szolgálna és az épület szobáit állandóan tisztán tartani.

A lelkesülő ifjuság a község ágis jegyzőjének szép tervét örömmel fogadta s ígéretet tett, hogy ezen tervének megvalósításához szükséges költségek előteremtésére bálákat rendez, színelőadásokat tart s teljes erejéből munkálni fog ennek a javára. Népolvasókör! Solymossy Endre

tanár urat ohajtanán, hogy szóljon e tárgyról, mint a ki már ilyet sokat látott, mondja el mi haszna és üdvös eredménye van ezeknek, s hogy vannak azok megvalósítva, hogy ebből a parajdi nemes tervezők okulást, másutt pedig felbuzdulást nyerjenek a vezetők az egész értelmiség.

A népnevelési körök eszméjének megvalósulását látva Klör Vilmos ez irányu tevékenységébn és pedig, a mint azt Ember János kir. tanfelügyelő igen helyesen észrevételezte úgy, hogy a tanítók a vezetők segítő munkásai, s a mint Gálffy István jegyzőegyleti elnök kifejezte, hogy az ilyen irányu munkásságnak mi jegyzők állunk elébe. Valóban a jegyzőket is illeti e tere a tervező és vezető szerep, a kiknek bizonyos tekintetben támpontot és segítséget nyújt az ők közigazgatási hivatali jellegük is.

Lelkünk mélyéből örvendünk annak, hogy a népnevelési eszmék megvalósítására elsősorban hivatott testület egyik ifju tagja, ilyen tervekkel lép községe lakossága elé. Erős a hitem, hogy a rendezett állami iskolánál működő derék tanítótestület is e tervet községe örömmel teszi magáévá, s szintén minden erejével munkálni fog annak megvalósításán.

Hiszem, hogy a közel napokban épen Parajdon megtartandó jegyzői értekezlet is foglalkozni fog hasonló dolgokkal, épen azért ismertettük ezen helyi, de általános érdekű dolgokat részletesen, másfelől pedig, hogy a készségben minden érdeklődő tudomást szerezhessen a közel jövő teendőiről.

Csak előre tehát! A kié a kultúra azé a jövő! Parajdnak pedig igen szép jövője van: a napokban építés alá kerülő vasutja magával fogja hozni a sóbánya üzemének már biztosított kibővítését, a vállalkozó által megvásárolt kőbányának a megnyitását, az óriási területű kihasználatlan erdők értékesítését, ezek együtt pedig, ha a tervbe vett irányban eredményes munkálkodás lesz, beköltözik a mindenhol oly szívesen vett és ohajtott közzjólét.

Ez legyen a parajdi közmunkások fáradozásának jutalma!

Gyerkés Mihály.

A „Székelyek és oláhok“-hoz.*

A „Székely-Udvarhely“ ez idei 63. számában e címen megjelent vezércikkre bejelentvén válaszomat — a következőkben nyilatkozom:

Előre bocsátom, hogy politikus nem vagyok, a polemához nem értek, hirlapi harcra lépni nem akarok, csak a tárgyhoz szölok s ezzel bevégzettnek nyilvánítok mindent. Rendre teszem válaszomat.

A székelyek hogy honnan veszik származásukat, azt cikkirő csak állította, de történelmi adattal nem bizonyította; sem azt, hogy a székely név honnan származik. Már pedig, aki valamire hivatkozik, azt annak bizonyítani is kell. A priori rendszer a határörségben tudva van s ezt keleten a székelyek, délen és nyugaton pedig az oláhok teljesítették (mint grenicerek). Tehát karöltve védtek a hazát, amiért a revindikált havasokat a határszálon s az ezekből befolyó pénzeket nevelési célra 1869. évben Ő felsége a királytól visszanyerték s így Fogaras-, Naszód-, Csik- és Háromszék megyék tekintélyes összeggel bírnak.

Ez a történelmi valóság.

* Szórol-szóra közöljük ezen cikkelyt már az „Audiatur et altera pars“ elvénél fogva is azon megjegyzéssel, hogy Mártonffy Imre urnak, lapunk kiváló munkatársának hagyjuk fenn a jogot a tárgyalagos viszonzásra. Szerk.

Az oláhok eredete csak azok előtt homályos, kik elfogultan nem akarnak tisztán látni. Ha betekintünk a román nép történelmébe, már Kr. után az 1—1053. évben látjuk, hogy voltak e hazában oláhok, még a magyarok bejövetele előtt is, kik nomád életet élvén, pásztorsággal foglalkoztak, irni-olvasni tanulni nem volt szabad, csak a pap fiának s így nem csoda, ha el voltak maradva a világtól és 1848-ban eszköznek felhasználták.

Hogy az oláh név román nyelven nem „román“ volna, hanem „rumun“, ezt tagadom s úgy azt is, hogy nem római származású volna, hanem „jött-ment nemzetség“, ki majd a töröknek, majd a magyarnak s majd a lengyelnek hódolt, a hogy a szerencse kedvezett. Ez nem áll.

Nem pedig azért, mert Traján római császár legyőzvén a dákokat, hűbéres kolóniákat hagyott hátra, mint szokás, a legyőzött ellenség közt, kik szolgálatokat teljesítettek a benválókkal. Innen van, hogy napjainkban is ásatások alkalmával római pénzekre, edényekre, kardokra stb. találunk, mig ha ez nem volna igaz, ily emlékeket hazánk területén nem találnánk sehol.

Az oláh méltán használhatja a román nevet, mert a „Magyar-román szótárban“ is e néven fordul elő és nem „rumun“ néven. Aztán minden miveletlenség, gyávaság, elpuhultság dacára *önálló királysággal* bír: Románia néven, ezt pedig nem vivta volna ki, ha oly gyáva volna, mint azt cikkirő írja.

Nyelvi tekintetben, hogy a római nyelvtől annyiban különböznek, mint ég a földtől, ezt tagadom. Akkor nem ismeri író ur a román és latin nyelv közötti különbséget. Mire csak azt jegyzem meg: „dabit Deus cui vult cui pucin, cui mult“ (ad az Isten kinek akar, kinek kicsit, kinek sokat).

Ki románul tud, az latinul is tud, de mondja meg cikkirő ur, hogy a ki magyarul tud, még miféle nyelvet tud?! Nyelvészeti tekintetben ki a fajrokona? . . .

A török, a francia, az olasz, a német stb.? Ezt tagadom. Sem írlya, sem szava a magyar nyelvhez nem hasonlít. A magyar nyelv páratlan a világon.

De már szölok kebli ügyeinkről is. Az író ur azt mondja: az oláhok koránt sem lehetnek büszkek, s le-kicsinyelni a magyarokat, mert a magyar földet adott az oláhnak.

Az igaz, hogy nem lehetnek büszkék az oláhok, mert amikor sem írni, sem tanulni nem volt szabad 400 évig, a mellett sem kést, sem villát, sem fejszét hordozni nem volt szabad s ha szántás közben elpusztult a marhája, né kellett a járomba fogóznia és szántani, hogy a napszám ne esonkuljon. Valójában ezen szomorú időszakra nem lehet büszke! De hogy a magyar földet adott volna „ingyen“ az oláhoknak, ezt tagadom. Igen; állami kárpótlás mellett, az urbériség eltörlésével a földesur megkapta a kárpótlást, a jobbágyosság felszabadult, a robotmunka megszűnt, de itt nemcsak a román, hanem magyar is volt elég, akire a szabadság fényes napja egyaránt felsütött.

Már most ily körülmények után arepirulással olvasom, hogy Déván még ma is van a románok közt far

kas természetű, ki feledve önállóságát, szabadságát, testvériségét, oly érületnek ad kifejezést, mely nem ép észre bizonyít. Fájdalom! „Éretlen gyümölcsnek fanyar az ize“.

Nemcsak a magyarok, de a románok is megvetéssel fordítanak hátat az ilyen embernek és szóba sem állnak vele.

„Egy fecske tavaszt nem csinál“, illetlen kifejezésért egy nemzetet elítélni nem lehet.

(Vége köv.)

Sándor István,
gör. kath. esperes.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Megjutalmazott tanítók.** A Magyar Földhivatal által községi falkolakezelő tanítók és gyümölcsfatermesztést oktató községi kertészek részére a gyümölcsfatermesztés, terjesztés és oktatás körül szerzett érdemeik jutalmazása céljából az 1905. évre kitűzött 23 jutalomdíj közül az e célra alakult bíráló bizottság csak tizenkilencet talált kiadhatónak. Ezek közül a 200 koronás díjakból kettőt vármegyénk két derek tanítója nyert el. A bizottság Pál Sándor kigalambfalvi és Szabó Bálint bethlenfalvi tanítóknak ítélte oda a 200—200 koronás díjakat.

— **Egyházi hírek.** Fazakas Gáspár helybeli főgimnáziumi pap-tanárt a püspök az egyik s. lelkész teendőinek végzésével megbízván, Hadnagy János s. lelkész a baróthi róm. kath. plebániához hasonló minőségben áthelyezte. András Péter kadicfalvi újmisé papot pedig Gyergyóditróba káplánnak nevezte ki.

— **Kinevezések és áthelyezések.** A pénzügyminiszterium ügyvezetője az Udvarhelyvármegye területén folyó évi szeptember 1-ével rendszeresített járási számvevői állásokra és pedig az udvarhelyi főszolgabíró mellé Ferencz Ferenc és a homoródi főszolgabíró mellé Szabó Dénes helybeli kir. pénzügyi számellenőröket, míg a székelykereszturi főszolgabíró mellé Nemes Dénes erdődi (Szatmármegye) járási számvevőt nevezte ki, illetve osztotta be. A helybeli pénzügyigazgatóság mellé rendelt számvevősnél így megürült állásra pedig Pálffy Aladár nagybecskereki pénzügyi számtisztet hasonló minőségben áthelyezte.

— **Székely kongresszus.** A Székely Tarsaságok Szövetsége f. évi rendes közgyűlését kedden tartotta meg Sepsiszentgyörgyön. A közgyűlésen Dr. Sebess Dénes, Török Ferenc, Polónyi Géza, Sümei Vilmos, Ferenczy Géza, Zakariás János, Vertán Endre s. más székely képviselők is résztvettek. Gyűlés után a képviselők értekezletet tartottak, amelyen Dr. Sebess Dénes hozzájárulásával kimondották, hogy az ügyvezető miniszter e hó 28-iki ankétján nem vesznek részt és Vörös Lászlóval, mint a törvénytelen kormány tagjával szóba nem állanak. A székelyek érdekében más oldalról fejtenek ki tevékenységet s e célból közelebbről Budapesten gyűlést tartanak. E gyűlés összehívására Polónyi Géza képviselőt kérték fel. Végül több részletkérdést intéztek el.

— **Nosz Gusztáv** helybeli főreáliskolai tanár, városunk társadalmi köreinek igen kedvelt és tevékeny tagja, eltávozik körünkből. A közoktatási ügyvivő miniszter hasonló minőségben áthelyezte Aradra. A köztisztviselő- és szeretőben álló tanár Jávózását széleskörben sajnálják.

— **Nyilatkozat.** A Hollaki Ártur és Dr. Gyarmathy Dezső urak között felmerült lovagias ügy a mai napon a lovagiaság szabályai szerint elin-

téztetett. — Székelyudvarhely, 1905. augusztus 24. Dr. Hinléder Ernő, Dr. Pál Ernő, mint Dr. Gyarmathy Dezső megbízottai. Ugron Ákos, Dr. Péchy Jenő, mint Hollaki Ártur megbízottai.

— **Le az álarccal!** Nemo választásra készül s piszokba mártott tollal, minden kigondolható, szemenszedett gyanúsításokkal igyekszik visszazerezni a volt kormányparti zsiros koncot. De immár nincs boldog s így csörgősipkás kosztümjében hiába vadász hívókre: a józan gondolkodású, törhetetlen hazafias székely népnél, aki Nemo uraság „Le az álarccal“ című szennyíratát papirkosárba dobja. Soha sem lehetett jobban alkalmazni ama közmondást, hogy: „aki szelet vet, vihart arat“, mint épen arra a röpiratra, amit az osztrák zsoldba szegődött, nyomorult gyászvitézék az ország összes választói körébe most szétküldöttek. . . . Olajat tetszenek önteni a tűzre? Jól teszik! Uj választást akarnak? Nagyon helyesen cselekszik! Legalább a nemzetnek ismét alkalma lesz itélni és azugynevezett szabadelvű miázmákat, melyek 38 évig nemzetünk testén rágódtak — teljesen lerázni. Tisza ur, a chlopyi és geszti hős — úgy látszik — nem tanult meg a január 26-iki választásokból. Ismét harcba szólítja hirtelt társaival: a *mungókkal* nemzetünket. Székely atyafiak! Legyünk elkészülve egy rövid idő alatt bekövetkezhet, törvénytelen időben végrehajtandó országgyűlési képviselőválasztásra. Azonban szívünk és eszünk helyén álljon, most inkább, mint valaha. Csak még egyszer kell igaz magyar szívvvel, őszinte lelkesedéssel kiállni a nemzeti harcot és akkor Kossuth apánk lelke örömmel, gyönyörűséggel tekinthet forrón szeretett magyar hazánkra, melyben a szabadság, egyenlőség és testvériség szent eszméi ülnek majd diadalmi tort a minket elnyeléssel fenyegető osztrák kamarilla csufos kudarcra felett. Addig is a magyarok Istene örizzen minden jó érzésű hazafit, hogy a fekete-sárga gyászvitézek kétfejű sasos politikája hatalmába ne kerítse! . . .

— **Az ev. ref. kollegiumban** az 1905—906-ik évre a beiratások szeptember 1., 2. és 3-ik napjain d. e. 9—12 óráig és d. u. 2—3-ig esz-közöltetnek; a *javitó-, pótló- és felvételi vizsgálatok* a beirási napokon délután 3—6 óráig tartatnak meg. Uj tanulók az iskolai bizonyítvány mellett születési és újraoltási bizonyítványt is tartoznak felmutatni. A tanév ünnepélyes megnyitása szeptember 4-én délelőtt 10 órakor lesz, az étkelés a konviktusban 4-én délelőtt kezdődik, a tanítás 5-én reggel 8 órakor. Torlódás elkerülése végett kívánatos, hogy a helybeliek lehetőleg az első napon jelentkezzenek, mivel azután a vidékiek tömegesen szoktak megjelenni. Székelyudvarhely, 1905. augusztus 26. Az igazgatóság.

— **Zene-estély.** Homoródoklándon szeptember 2-án (szombaton) Grosz Ignác vendéglőjében Vass János erdőszentgyörgyi kedvelt zenekara nagy nemzeti hangversenyt rendez, melyre a n. é. közönséget e helyen is meghívja a zenekar. Kezdeté este 7 órakor lesz. Belépő-díj nincs.

— **A helybeli polgári leányiskolában** az 1905—906 évi beiratások folyó évi szeptember 1-étől 3-áig történnének. Ezen időtartam alatt nemcsak a rendes, hanem a magántanulók is tartoznak felvételre jelentkezni. A beiratás d. e. 8—12 és d. u. 2—5 óra között lesz. Vidéki tanulók beiratásakor kötelesek előlegesen az igazgató tudomására hozni, hogy kinél lesznek ellátáson. Bővebb tájékozással készséggel szolgál az igazgatóság.

— **Zongora- és énektanítás.** Özv. Mihálovits Béláné szeptember hó 3-án a zongora- és énektanítást megkezdí s az érdekelt szülők szíves támogatását e helyen is kéri.

— **Községi költségvetések.** A községi költségvetések most készülnek vármegyeszerte. Ezalkalomból felhívjuk az érdekelt előjáróságok szíves figyelmét Betegh Pál és Társa nagy nyomtatványraktárára, ahol költségvetési summázatok mellékletekkel és minden egyéb nyomtatvány igen jó papíron, csinos kiállításban és előnyös árak mellett kapható. Vidéki megrendelések azonnal, a beérkezés napján elintézését nyernek.

— **A tanító urak figyelmébe.** Utasítás a községi iskolaszékek, valamint a községi elemi népiskolák tanítói, illetve igazgató-tanítói részére. Ára 1 K 20 f. Tanterv és Utasítás az elemi népiskola számára. Ára 3 K 50 f. Kapható és megrendelhető Betegh Pál és Tsa könyv- és tanszerkereskedésében Székelyudvarhelyt.

LEGUJABB.

Képviselői beszámoló.

Székelyudvarhely, aug. hó 26.

Dr. Kállay Tamás orsz. képviselő, a „Székely-Udvarhely“ főszerkesztője, ma d. e. Bögöz és Agyagfalva, d. u. pedig Márafalva községekben képviselői beszámolót tartott.

Mindenütt nagy lelkesedéssel fogadták és ünnepezték a választók.

Holnap (vasárnap) Szentkirály és Oroszhegy községekben tart beszámolót.

Hétfőn az interparlamentáris konferenciára utazik s a kerület többi községébe október elején fogja megtartani beszámolóját.

Beszámoló körútjában Dr. Pál Ernő ügyvéd, ugyancsak a „Székely-Udvarhely“ főszerkesztője kíséerte a képviselőt.

SZÍNÉSZET.

Szerdán a hájos zenéjű „Bob herceg“ került előadásra, feltűnően kevés számú nézőközönség előtt; ez a körülmény kissé lehangolta a szereplőket is. Jámbor Ilona azonban ennek dacára is pompásan játszotta meg szerepét a legapróbb részletekig. Kellemesen csengő hangjával, temperamentumos játékaival nyílt színen is sokszor ragadta tapsra a közönséget. Játéka nagyobb közönséget érdemelt volna, mert ritkán van alkalmunk ily tehetséges színész játékában gyönyörködni. Mátray igyekezett derűtséget kelteni és ez sikerült is neki, azonban a darab legsebbe énekszámáról, melyet énekelt, nem mondhatjuk ugyanezt.

Csütörtökön a „Mulató istenek“ című operettet adták elő Lehár Ferenc sikerült zenéjével. A darab szövegét valószínűleg Molière „Amphitryon“ című vígjátéka után írták meg a német szerzők és ezt fordította magyarra Heltai Jenő. Gyenge, agyonkopott meséje van ennek az operettnak. A kalandos Jupiter lejön a Földre és udvarol Alkménének ennek férje Amphitryon személyében, ugyanezt cselekszi Szóziász is, Jupiter szolgálja Alkméné cselédjével Mikor aztán hazajön a háborúból a valódi Amphitryon szolgálójával, mindkettőn otthon találják képmásukat. Végül kiséül, hogy Junó, Jupiter felesége titokban követte kalandvagyó

urát a földre Alkméné képében és így tulajdonképpen Jupiter saját feleségének udvarolt a Földön. Két egyforma férj, feleség és szolgál sok bonyodalmas helyzetet teremtett. Sugár Aranka (Junó) és Mátray (Szóziász) igen ügyesek voltak. Bájós muzsikája van ennek a librettónak, szinte értékesebb mint maga a mese.

Pénteken a már sokszor kipróbált hatású „Nebántsvirág“ került színre felhellyarakkal szép számú közönség előtt. Szécsi Emma és Mátray ügyes játékát sok tapssal honorálta a közönség, ugyszintén az ötletes Radót és Neményit is.

Előfizetési felhívás.

A „Székely-Udvarhely“ hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap megjelenő függetlenségi és 48-as politikai újság, az Udvarhelyvármegyei függetlenségi és 48-as Kossuth-párt lapjára ezennel előfizetést nyitunk.

Aki szereli az őszinte, igaz magyar szót; aki hive a Székelyföld magyar nemzeti hivatásának és hazánk függetlenségének, csatlakozzzék a „Székely-Udvarhely“ kibontott zászlója alá.

Lapunk előfizetési ára a régi marad s ez a címoldalon részletesen fel van sorolva.

Vidéki előfizetőinket kérjük az előfizetések megújítására és ismerőseik körében a „Székely-Udvarhely“ ajánlására, valamint az esetleges hátralékok sürgős kiegyenlítésére, nehogy a lap küldését megszüntetni kelljen.

Tisztelettel:

A kiadóhivatal.

A KÖZÖNSÉG KÖRÉBŐL.*

Nyilatkozat.

A „Székely-Udvarhely“ aug. 20-ik számában „Ellentét a vendéglőben“ cím alatt egy közlemény jelent meg, mely ellenem minden ok nélkül éles támadást intéz.

Nem akarok a közlemény tendenciájával foglalkozni, mert ez azok előtt, kik azt olvasták, s tudják polgári állásomat, elég világos, csupán az igazság kedvéért kívánom előadni a dolgot, úgy a mint az megtörtént.

Folyó hó 17-én este 9 óra tájban hangos lárma között feljött kerthelegységemből egy hortól és nem vonom kétségbe „hazafias hévtől“ is áthatott s 3 férfi és nejkiből álló társaság, mely mint értesültem a Szejke-fürdőn s nem a várm. közgyűlésen szerezte hazafias (?) felhevülését, s a férfiak egyike követelte a zenekar vezetőjétől, hogy huzza el nekik a Kossuth-nótát és nyombar rá: „Mégis huncut a német . . .“ Minthogy a zenekar meghatározott műsorral hangversenyt adott s erre való hivatkozással megtagadta, az illető hozzám fordult s tőlem kérte kivánságának azonnali teljesítését, én azonban, mivel egyrészt azon állásponton voltam, mint a zenekar vezetője, másrészt pedig nem találtam helyesnek egy ily állapotban levő társaság könnyen incidensre vezethető kivánságainak a közönséget ily korán kiszolgáltatni s a „Kossuth-nótát“ sem találtam alkalmasnak arra, hogy azt csupán heccből vegye szájára egy ilyen borközi állapotban levő társaság vendégeim megbotrántkozatására, kivánságát én is megtagadtam, hogy

* Ezen rovatban helyet adunk minden közérdekű felszólalásnak, de a felelősség a beküldőt terheli. Szerk.

méne képében és Jupiter saját fele-Földön. Két egy-és szolga sok bot teremtet. Sugár Mátray (Szoziász) k. Bájós muzsibrettónak, szinte aga a mese.

ár sokszor kipró-antsvirág" került al szép számú kö-i Emma és Mát-ok tapssal hono-gyszintén az öt-nényt is.

felhívás.

udvarhelyi he-csütörtö-rnap megje-i és 48-as po-Udvarhelyvár-ségi és 48-as-ajára ezennel k.

z őszinte, igaz-i hive a Szé-nemzeti hiva-ék a »Székely-ntott zászlója k.

lési ára a régi-oldalon rész-rolva.

öinket kérjük-gujítására és-n a »Székely-sára, valamint-alekok sürgős-ehogy a lap-ntetni kelljen.

Tisztelettel :
kiadóhivatal.

KÖRÉBŐL.*

zat.

mely aug. 20-ik-a vendéglőben-ény jelent meg-ok nélkül éles

özlemény ten-oi, mert ez azok-sták, s tudják-ég világos, csu-éért kívánom-ny a mint az

te 9 óra tájban-feljött kerthe-l és nem vo-as hévtől is-nejeikből álló-ertesültem a-a várm. köz-zafias (?) fel-egyike köve-zetétől, hogy-suth-nótát és-huncut a né-zenekar meg-hangversenyt-kozással meg-ám fordult s-mak azonnali-n, mivel egy-voltam, mint-ásrészt pedig-ek egy ily ál-könnyen in-ánságainak a-kiszolgáltatni-sem találtam-y azt csupán-a egy ilyen-evő társaság-oztatására, ki-adtam, hogy

adunk minden-e a felelősség a-Szék.

őket továbbra is vendégeimül te-kinthessem, csupán a velők levő hölgyeknek köszönhetik.

Ez volt az én bűnöm.

Meg vagyok győződve arról, hogy engem, kit nemcsak a mostani vi-szonyok között, mikor minden ma-gyarnak együtt kell éreznie, együtt remélnie, hanem mindenkor, min-den tettemben csak az vezérelt, hogy vele hazámnak is tölem tel-hető szolgálatot tegyek, a n. é. kö-zönség felre nem értett; megvagyok győződve, hogy az említett közle-mény szerzője által egy tekintélyes polgár-rosszakaratu és minden igazságot nélkülöző informatója folytan nekem imputált és ezennel visszautasított koholmányak a n. közönség hitelt nem ad, hanem el-

járásom indító okául csak azt tudja be, mi engem arra vezetett. Nyugodtan várom tehát a közön-ség ítéletét.

Tisztelettel :
Sándor István.

Politikai felelős szerkesztő:
Dr Hinlédor Pels Ákos.

Társ-szerkesztő és laptulajdonos
Betegh Pál

Kiadja: Betegh Pál és Társa ujság-kiadó intézete.

II. Bükfaeladási hirdetmény.

A Homoródalmás közbirtokosság B. ü. o. II.vgr. 33. oszt. „Hájag” er-deje 131.4 kat. holdját, lévő 30 centiméteren felüli bükkfát annak előzetes becslés szerint mintegy 6000

m³ mü- és 12227 m³ tüzi- és szén-fát teszen ki tövön az erdőben; Homoródalmás községhezánál 1905. évi szeptember hó 10-én d. e. 10 órakor tartandó zárt ajánlatokkal egybekötött nyilvános szóbeli árve-résen a legtöbbet ígérőnek becsáron felül eladja.

Kikiáltási ár 9668 korona.

Utőajánlatok nem fogadtatnak el. Részletes becslés, árverési és szer-ződési feltételek a vargyasi m. kir. erdőgondnokságnál és alólirottnál megtekinthetők.

Bánatpénz a kikiáltási ár 10 szá-zaléka.

Kelt Homoródalmáson (Udvarhely-megye), 1905 augusztus 24.

SZABÓ ISTVÁN,
b. elnök.

218.

FAELADÁS.

Kisbácson erdőbirtokossága 24,594 1905 számú miniszteri engedély alapján 398 drb. tölgyfáját, mely szakértői becslés szerint 363 köb-meter müfa és 850 köbméter tűzifából áll, 1905. szept. 15-én d. e. 10 órakor a községhezánál tartandó nyílt árverésen eladja. Kikiáltási ár: 1700 korona, melynek 10 százalékát az árverezők, az árverést vezető elnök kezéhez készpénzben, vagy óvadékképes papirban letenni köte-lesek. Feltételek a birtokosság elnökénél, vagy a vargyasi m. k. erdőgondnokságnál megtekinthetők. Kisbácson, 1905 aug. 23.

Az elnökség.

ÁRVERÉSI HIRDETMEY.

A homoród-karácsonfalvi róm. kath. egyház tulajdonát képező, Belmező patakán levő, jelenleg egy kövü, lisztelő malom, fensőbb ha-tóságai engedély folytán örök áron eladatni határozottatott.

»Az árverezés 1905. szeptember hó 17-én délután 2 órakor fog a helyszínen megtörténni.

Kikiáltási ár 2600 korona.

Felhívatnak tehát az érdeklődők, hogy a jelzett napon a Homoródka-rácsonfalván megtartandó árvere-zésen megjelenni sziveskedjenek.

A vételár készpénzben azonnal fizetendő. A malom használata a mostani bérlet lejártával, f. e. szeptember 29-én (Szent-Mihály napján) lépik érvénybe.

Kelt Homoródkarácsonfalván, u. p. Oklánd, 1905. augusztus hó 24-én.

A róm. kath. Egyház nevében:

GÁBOR MÓZES s. k.

róm. kath. lelkész

IFJ. MÁTYÁS FERENC

egyház gondnok.

Fizetési nehézségeket

kereskedők, gyárosok, hivatalnokok és iparosoknál bármily helyen szak-ember, inzulvenis jelentés nélkül, jogi tanácsos közreműködésével rendez. A szükséges fedett egyezke-dési hiteleket megszerzi. Czödök egyezkedése is elvállaltatik. *Bleier Fried és Társa* budapesti bejegyzett cég Budapest, Erzsébetkörút 23.

48 Magyar Vers.

Irta: Rudnyánszky Gyula.

Kiadta: Győző Andor könyvkeres-ke-dése Budapesten. Kapható: *Betegh Pál és Társa* könyv- és papíraru-kereskedésében Székelyudvarhelyt. Ezt az igaz magyar lelkesedéstől áthatott, csekély 60 fillérért megsze-rezhető verskötetet ajánljuk a ha-zafias székely népnek, mint a ma-gyar nemzet imádságos könyvét e válságos időben. Csendüljön fel be-lőle a székely szívhez szóló nóta s ezzel is erősítsük lelkünkben a hazaszeretet tüzet, melyre most oly nagy szükség van.

Fischer és Társa

faiskolák

Nagyenyed (Alsófehérmegye.)

40 katasztrális holdon fekvő faiskoláink Erdélyben a legnagyobbak és leggazda-gabbak.

Készlet: 80 000 gyümölcsfa kü-lön-böző alakokban és a legjobb és legfinomabb fajokban.

Gyümölcsvadoncokban készlet egy millió.

Gledicsia legjobb kerítés növényben, készletünk egy millió.

Akácfa erdősítésre alkalmas, készletünk egy millió.

Diszcszerjék sétatér, magános fák.

Árjegyzék ingyen.

Faiskoláink megtekintésére az érdeklő-dőket tisztelettel meghívjuk. 211.

TANSZEREK

Iskolai cikkek legnagyobb raktára!

A székelyudvarhelyi közép- és főiskolákban,

a székelyudvarhelyi elemi iskolákban, valamint az udvarhelymegyei összes községi,

állami és felekezeti iskolákban az 1905-6. tanévben használandó összes iskolakönyvek,

iskolai táskák, könyvszíjjak, tolltartók, körzők, vonalzó, rajzdeszkák, rajztömbök, papírok, írópapirok, írőkák, füzetek, naplók, palatáblák, palavesszők, kréták, írótollak, írónok, segédkönyvek, ifjusági iratok,

Ajándék-cikkek!
iskolai nyomtatványok
Ráadás-cikkek!

legjutányosabb beszerzési helye

Betegh Pál és Társa könyv- és tanszerkereskedése

Székelyudvarhelyt, Kossuth Lajos utca 15 (a Budapest-szálloda mellett).

Mindenféle iskolakönyvek a leggondosabban és olcsó áron köttetnek be!

Legolcsóbb árak! Nagy választék!

TANKÖNYVEK

Gyertyánffy J. fiai vasnagykereskedésében Székelyudvarhelyen.
Gróf Roon-féle lábatlani Cementgyár állandó nagy raktára páratlan jó minőségű román és portland cementből zsákok és hordókban legolcsóbb árakban.

HERMANN GYÖRGY

FESTŐ ÉS ARANYOZÓ SZÉKELYUDVARHELYEN
 KOSSUTH-UTCA 16. SZÁM ALATT

Ajánlom magamat a műfestészet többféle ágában u. m. templom, arckép és díszemléklapok, valamint címtáblák festésére. Fővállalok új templomi berendezéseket régi oltárokat, szószékeket stb. kiújítok, festek és aranyozok, legszebb kivitelben és jutányos árban. Továbbá műkedvelő ifjaknak, kik a festészetben bevezető utmutatást óhajtanak nyerni, oktatást adok óránként egy korona díjért.

Nyomatványokat a legszebb kivitelben készít
 Betegh Pál és Társa könyvnyomtató-intézete.

OLCSÓ és jó BUTOR

bevásárlási forrás.

GYARMATHY ISTVÁN
 épület- és butorasztalosnál

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 40. sz. alatt

Uj iskolák felszerelése, meglévők kiegészítése, teljes irodaberedezések pontosan és legjobb kivitelben

Betegh Pál és Társa

könyv- és papírárukereskedésében Székelyudvarhelyt.

GÖZCÉPLŐ KÉSZLETEK
 KEDVEZŐ FELTÉTELEK MELLETT
 ÖSSZE ÜZLETEN IS KÖTTETLEK

AGRARIA

A SZAB. OSZTR. MAGYAR ÁLLAMVASUT-TÁRSASÁG
 RESICZAI MEZŐGAZDASÁGI GÉPGYÁRÁNAK
 VEZÉRÜGYNÖKSÉGE.

NICHOLSON GÉPGYÁR
 RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
 GAZDASÁGI GÉPOSZTÁLYÁNAK
 VEZÉRÜGYNÖKSÉGE.

AZ „AGRARIA”
 HAZÁNKBAN AZ EGYEDÜLI IPARTERJESZTŐ VÁLLALAT,
 MELY KIZÁRÓLAG MAGYAR GYÁRTMÁNYOKAT HOZ
 FORGALOMBA.

„FONTOS” ÁLTALÁNOSAN ELSŐMERVE!

A VESZPRÉM VÁRMEGYEI GAZDASÁGI EGYESÜLET
 KIALLITÁSÁN BEMUTATOTT
 NYILVÁNOS SZÁNTÁSÉRT
 NAGY ARANY ÉREMMEL ÉS DISZ-
 OKLEVÉLLEL KITÜNTETVE.

TÁROS SORU VETŐGÉPEINK.
 TULSZÁRNYALTAK AZ IDEGEN
 GYÁRTMÁNYOKAT
 ARANY ÉREMMEL KITÜNTETVE.
 MINDEN TALAJHOZ MEGFELELŐ VETÉSI
 UTASÍTÁS = JUTÁNYOS ÁRAK =

SÜRGÖNY VAGY LEVÉLCZIM:
„AGRARIA”
 BUDAPEST

ÁRJEJZÉKÜNK
 MINDEN GAZDÁRNAK FONTOS
 TANÁCSADÓ ÉS KIVÁRATRA
 DUMENTESEN KÜLDETIK!

Mindenkor friss hozatal!

Teljesen érett **bevesi görögdiñnye, turkesztán-, ananász-diñnye, esemeszölő** legjutányosabban kapható

Gál János utóda

fűszer-, gyarmatáru-, liszt-, bor- és csomagkereskedésében Székelyudvarhelyt. 214. 1-3.

Monogram - pecsétnyomók, bélyegzők, ruhajelző eszközök, bélyegző-festékek és állandó festékpárnák dobozokban, mindenféle jelző-készülékek, címtáblák legelőnyösebben kaphatók

Betegh Pál és Társa
 könyv-, papír-, író- és rajzkereskedésében Székelyudvarhelyt, Kossuth-u. 15.

Állandó, észszerű és ügyes reklámozás minden gyári, kereskedelmi, ipari vállalatnak, üzletnek a lelke, rugója, az élető eleme.

Hogyan, hol és mikor hirdethető a legsikeresebben, legjobban és legolcsóbban, megtudható az

Általános Tudósító

hirdetési osztályánál,

tulajdonos **LEOPOLD GYULA** szerkesztő
 BUDAPEST, VII, Erzsébet-körút 54. sz.

ahol kiváló szakértelemmel, odaadó lelkiismeretességgel, pontossággal és olcsón eszközölnék hirdetések és reklámokat az összes budapesti, vidéki és külföldi lapokban és naptárakban.

SZŐRVESZTŐ

A vegyileg megvizsgált, amellyel hatóságilag az arcbőrre ártalmatlannak talált

Schmidek I. Budapest, VII. Nyári-u. 18. 208. 1-12.

Vezérszó: Minden darab szappan a SCHICHT névvel, tiszta és ment káros alkotórészekből.

SCHICHT-SZAPPAN

(„szarvas” vagy „kulcs” szappan)

a legjobb és használatban legolcsóbb, minden ruhanemű és mosási módszer részére

JÓTÁLLÁS: 25.000 koronát fizet Schicht György cég Aussigban bárkinek, aki bebizonyítja, hogy szappana a „Schicht” névvel, valamely káros keveréket 203 u. e. tartalmaz. 179

Rösler és Gábor vaskereskedése

„Az arany patkóhoz” Székelyudvarhelyen

ÚJ VASKERESKEDÉS

Van szerencsénk a nagyérdemű közönségnek szives tudomására hozni, hogy e napokban Székelykeresztúron, a Kossuth-terén fióküzletet nyitottunk.

Ajánljuk jól berendezett vasüzletünkben kapható styriai acélvassal és körisfagerendelyvel ellátott miskolci váltókéinket jótállás mellett; mindenféle ekereszeket, legjobb faju acélkapát, kaszát, ásót, lapátot, csákányt, fejszét, 2, 3 és 5 águ acél villát, mindenféle ajtó-, ablak- és butorvasalásokat, acél szármokot, brassói portlandcementet, Hunyadi-vasat, sodrony és kovácsolt szeget, csavarokat stb. minden e szakmába vágó vasárakat legelőnyösebb árban és figyelmes kiszolgálás mellett.

Végül felhívjuk a tisztelt közönség figyelmét az első rangú gyárakból nagy választékban beszerzett többféle legjobb szerkezetű varrógépraktárunkra, melyek felelősség mellett igen előnyös árban, esetleg részletfizetésre is kaphatók.

A n. é. közönség hecses bizalmába ajánlva magunkat s jóindulatú szives pártfogását kérve, kiváló tisztelettel

Rösler és Gábor Székelyudvarhely
 fióküzlet Székelykeresztúron.

SZENKOVITS JÁNOS UTÓDA

férfi és női divat-áruháza

Székelyudvarhely, Batthyányi-tér 4. sz.

Új bórúndok a legnagyobb választékban.

Ajánlja dusan felszerelt áruraktárát férfi és női ruhaszövetekben a legolcsóbtól a legfiuomabbig, mindennemű ruházati cikkekben. Kész férfi és iskolás gyermekruhákban.

Férfi és női díszkalapok, cipők és nagy választék fehérneműekben, kiltűnő hazai gyártmányú vásznakban, asztalneműekben és butortakarókban, futószőnyegeken, nagy szőnyegeken.

Összes ruhadíszek, nap- és esőernyőkben nagy választék.

Szabó- és kárpitos kellékekben, bluzok és alszoknyákban állandó nagy raktár.

Legolcsóbb árak!

Szappanok, illatszerek, fog- és ruhakérek